

Resül-i Ekrem pek yakında yapılacak umreye onun da katılmasını istediği için Medine'de kalmasını söyledi. Umre hazırlıkları tamamlanıp yola çıktığında Zülhuleyfe mevkiine gelince Hz. Peygamber Büsr'ü Mekke'ye yolladı ve toplayacağı bilgilerle geri dönmesini emretti. Büsr emredilene yaptı ve Usfân yakınlarındaki Gadîrü'l-Eştât mevkiinde Hz. Peygamber'i bularak Kureyşlilerin müslümanları Kâbe'ye sokmak istemediklerini ve onlarla savaşmak üzere hazırlık yaptıklarını bildirdi. Hicretin 8. yılında Mekke fethine hazırlanırken Hz. Peygamber Büsr'ü, Büdeyl b. Verkâ ile beraber Huzâ'nın bir kolu olan kendi kabileleri Kâ'boğulları'nı ramazan ayında Medine'ye getirmekle görevlendirdi. Mekke fethine 500 kişiyle katılan Benî Kâ'b'ın üç sancaktarından biri Büsr idi. Huneyn Gazvesi'nde de kabilesinin iki sancağın dan birini o taşıdı. Hicretin 9. yılında Benî Kâ'b'ın zekâtını toplama vazifesi ona verildi. Aynı yıl yapılan Tebuk Gazvesi'ne kabilesinin halkını toplayıp getirmekle görevlendirilen üç kişiden biri yine Büsr b. Süfyân'dı. Onun ne zaman vefat ettiği bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Meğâzî", 35; Vâkıdî, *el-Megâzî*, II, 572-574, 579-580, 800, 819; III, 973, 990; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 95, 160; IV, 294; V, 458; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 216; Huzâî, *Tahrîcü'd-delâilâti's-sem'iyye*, s. 329-330; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 149; Muhammed Hamîdullah, *el-Veşâ'îku's-siyâsiyye*, Beyrut 1403/1983, s. 276-277.

M. YAŞAR KANDEMİR

BÜST

(بست)

Afganistan'ın Sicistan bölgesinde harabeleri bulunan eski bir şehir.

Hilmend ırmağının Ergendâb kolu ile birleştiği yerin aşağısında sol kıyıda ve nehrin taşımacılığa elverişli kesiminde bulunur; Herat'ı Girişk'ten geçerek Kandehar'a bağlayan yol üzerindedir. Vaktiyle verimliliği ve güzelliğiyle tanınırdı. Eski Arap coğrafyacıları güzelliklerinin yanında salgın hastalıklarının da çok olduğunu anlatırlar. Şehirle çevresinin bugünkü harap ve kurak durumu tabii kaynakları ile çelişki arzeder. Çünkü Hilmend ırmağı ve kolu sayesinde kolayca sulanabilen bu bölge her türlü tarıma elverişlidir. Ortaçağ'da Horasan veya Fars ile

Sind arasında, yani Bağdat-Hindistan yolu üzerinde geçişi temin etmiş ve önemli bir ticarî rol oynamıştır. Nitekim İstahrî Büst'ün Hindistan'la olan ticaretinden bahsetmektedir.

Şehir VI. yüzyılda Eftalitler'in elinde idi; I. Husrev Enûşirvân döneminde (531-579) Sâsânîler tarafından zaptedildi. Müslümanların İran'ı fethinden sonra burası Hz. Osman'ın 29 (649-50) yılında Abdurrahman b. Semüre kumandasında gönderdiği kuvvetler tarafından alındı. Abdurrahman b. Semüre daha sonra Muâviye tarafından Sistan'a vali tayin edildiğinde İslâm hâkimiyetinden çıkmış olan Büst'ü 41'de (661-62) yeniden zaptetti. Bundan sonra şehir, doğu sınırındaki müslüman olmayan ve kendilerine Zunbil denilen prenslere karşı verilen mücadelede bir ileri karakol durumuna geldi. Buraya Emevîler devrinde ve Abbâsîler'in ilk zamanlarında Hâricîler'in çıkardıkları isyanları bastırmak üzere valiler gönderildi.

İran'ın ilk millî devletlerinden ikincisi olan Saffârî hânedanının kurucusu Ya'küb b. Leys'in (868-878) Kâbil'i aldıktan (871) sonra Büst'ü de ele geçirerek bir yıl kadar burada kaldığı söylenir. Bağdat halifesinin şehri egemenliği altına alma teşebbüsleri gibi Sâmanoğulları'nın teşebbüsleri de sonuçsuz kaldı. Şehir, 976'da Gazneli Devleti'ni kuran Sebük Tegin tarafından zaptedildi. Büst'ün en parlak dönemini yaşadığı zaman Gazneliler devrine rastlar. Selçuklular 1045'te şehri yağmaladılar, fakat ele geçiremediler. Gazneliler 1048'de Behram Niyâl kumandasındaki bir Selçuklu ordusunu Büst yakınlarında mağlûp ettiler. Gurlu Hükümdarı Alâeddin Cihansûz Gazne'den sonra Zemindâver vilâyetinin merkezi ve Gazneliler'in ikinci başşehri olan Büst'ü de tahrip etti (1149). Daha sonra Hârizmşahlar idaresine giren şehir bu dönemden itibaren giderek önemini kaybetti. Büst, kalesi stratejik mevki dolayısıyla Nâdir Şah tarafından 1738'de tamamen yıkılıncaya kadar pek çok saldırıya uğramıştır.

D. Schlumberger'in keşfi ve Afganistan'daki Fransız arkeoloji heyetinin yaptığı kazılar neticesinde bölgede 7 km. uzunluğunda ve 2 km. eninde bir sahayı kaplayan harabeler ve eski saray duvarlarını ihtiva eden tarihi kalıntılar ortaya çıkarılarak muhafaza altına alındı. Bu kazılarda bulunan kalıntılar Ortaçağ İranı'ndaki eserlerin Bağdat ve Sâmerâ-

daki Abbâsîler'e ait eserlerin seviyesinde olduğunu ortaya koymaktadır. Büst harabelerine yakın bir yerde 1946 yılında Leşkerghâh adıyla yeni bir yerleşim merkezi kurulmuştur. Adını, yakınında bulunan Leşkerghâh-ı Bâzâr köyünden alan şehrin nüfusu 1979 yılında 21.600 idi.

Büst'te birçok âlim yetişmiş olup büyük muhaddislerden İbn Hibbân (ö. 354/965) ve Hattâbî (ö. 388/998) ile şair Ebül-Feth Ali b. Muhammed el-Büstî (ö. 400/1010) bunların başında gelmektedir.

Nişâbûr yakınlarında Büst (Büşt, Puşt) adıyla bilinen bir yerleşim merkezi de mevcut olup Ebül-Hasan el-Büstî ve Ebû Hâmid el-Büştî gibi âlimler buraya nispetle anılmaktadırlar.

BİBLİYOGRAFYA :

Dihhudâ, *Luğatnâme*, "bst" md.; İstahrî, *Mesâlik (de Goeje)*, s. 245; Ya'kübî, *Kitâbü'l-Büldân*, s. 281, 285; Yâkûbî, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 612; Muhammed b. Hüseyin el-Beyhâkî, *Târîh* (nşr. A. Ekber Feyyâz), Meşhed 1350 hş., s. 659-661, 663; Cüzcânî, *Tabakât-ı Nâşirî*, I, 235, 243, 345, 348, 401; Sem'ânî, *el-Ensâb*, II, 208-210; Muhammed Takî Han Hekîm, *Genç-i Dâniş* (nşr. Muhammed Ali Sütî — Cemşid Keyâner), Tahran 1366 hş., s. 199-201; D. Schlumberger, "Le Palais Ghaznévide de Lashkari Bazar", *Syria*, XXIX, Dımaşk 1952, s. 251-270; J. Sourdel-Thomine, "Stèles arabes de Bust", *Arabica*, III, Leiden 1956, s. 285-306; a.mlf., "Bust", *El²* (Fr.), I, 1384-1385; R. Hartmann, "Büst", *IA*, II, 842; *DMF*, I, 427 vd.; Klaus Fischer — Xavier de Planhol, "Bost", *EI*, IV, 383-386.

TAHSİN YAZICI

BÜSTÂNİ

(bk. BUSTÂNİ).

BÜSTİ

(بستی)

Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed el-Büstî (ö. 470/1077'den sonra)

Horasanlı mutasavvif.

IV. (X.) yüzyılın sonunda veya V. (XI.) yüzyılın başlarında Nişâbur yakınlarındaki Büst'te (Büşt) doğdu. Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Süfî tabakati müellifleri Hücvîrî ile Kuşeyrî ve Nişâburlu olmasına rağmen Attâr eserlerinde ona yer vermemişlerdir. Ancak Ahmed el-Gazzâlî *Sevânihu'l-^çuşşâk*'ta, Aynü'l-kudât el-Hemedânî *Temhîdâtı* ile mektuplarından birinde onun bir rubâisini nakletmişler, Necmeddîn-i Dâye de